

„Narzędzie do klasy VI SP – kształcenie językowe (rozpoznawanie przydawki i funkcjonalne wykorzystanie przydawek w opisie miejsca)”

Joanna Majchrzak-Broda

Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 148 w Krakowie

Temat:

Od przydawki do opisu. Podróżujemy przez miejsca zwykle i niezwykle.

Cele lekcji:

Uczeń

- rozpoznaje przydawki w zdaniach,
- wskazuje sposoby wyrażania przydawek,
- wzbogaca opisy dzięki wprowadzaniu przydawek,
- redaguje tekst zaproszenia i opisu miejsca,
- posługuje się informacjami dotyczącymi świata przedstawionego z lektur obowiązkowych (*Akademia pana Kleksa, Opowieści z Narnii. Lew, czarownica i stara szafa, W pustyni i w puszczy, Hobbit, czyli tam i z powrotem*).

Koncepcja lekcji

Podczas lekcji uczniowie będą mieli okazję utrwalić wiedzę dotyczącą składni – w zakresie rozpoznawania przydawek w zdaniu, wskazywania, za pomocą jakich części mowy przydawki są wyrażane oraz wykorzystywania tej części zdania podczas redagowania opisu miejsca.

Na początku lekcji sprawdzamy, czy uczniowie opanowali podstawową umiejętność rozpoznawania przydawek w zdaniu.

Główna część lekcji łączy zagadnienia językowe ze znajomością lektur obowiązkowych. Szóstoklasiści tworzą związki wyrazowe i uzupełniają teksty zaproszeń nawiązujące do treści lektur. Następnie redagują opisy miejsc przedstawionych na obrazach, zwracając uwagę na funkcje przydawek (nazywanie cech – wielkość, kolor, kształt). **Główna część lekcji ma charakter funkcjonalny, przydawki nie są celem samym w sobie, a środkiem, który sprzyja rozwijaniu umiejętności redagowania opisów miejsca i odtwarzania świata przedstawionego ukazanego w utworach literackich.**

Na zakończenie uczniowie rozwiązują zagadkę językową, która ma charakter pochwały. Po prawidłowym rozwiązaniu zadania uczeń otrzymuje hasło: BRAWO.

Przebieg lekcji

Działania wstępne

Na początku lekcji zostaną przypomniane informacje na temat przydawek i sposobów ich wyrażania. Na ekranie warto wyświetlić notatkę umieszczoną w załączniku nr 1. **Uczniowie powinni już znać te podstawowe informacje, więc ich przypomnienie nie zajmie dużo czasu, a pozwoli na uporządkowanie wiedzy.**

Sposobem sprawdzenia, czy uczniowie potrafią rozpoznawać przydawki, jest ćwiczenie polegające na wskazaniu przydawek w kilku zdaniach. **Zdania można zapisać na tablicy, wyświetlić na ekranie lub wydrukować dla każdego ucznia. Podczas omawiania odpowiedzi warto zwrócić uwagę na części mowy, za pomocą których zostały wyrażone przydawki.** Uczniowie powinni też wskazać rzeczowniki, które są określane przez dane przydawki.

- Kilkunastu uczestników zawodów otrzymało pamiątkowe medale.
- W tych sezonie modne są flanelowe koszule w kratę.
- Każdy zasługuje na drugą szansę.
- Podczas konkursu recytatorskiego wielu uczniów wykazało się niezwykłym talentem.
- Nasze pomysły pozytywnie zaskoczyły uczestników spotkania.

Główna część lekcji

1. Uczniowie wypełniają kartę pracy (załącznik nr 2). Dopasowują przydawki do świata przedstawionego, z którego wywodzi się wskazany bohater literacki. Następnie dopisują rzeczowniki, które te przydawki mogłyby określać. Odwołują się do treści lektur obowiązkowych: Jan Brzechwa *Akademia pana Kleksa*, Clive Staples Lewis *Opowieści z Narnii. Lew, czarownica i stara szafa*, Henryk Sienkiewicz *W pustyni i w puszczy*, J.R.R. Tolkien *Hobbit, czyli tam i z powrotem*.

Poniżej zamieszczono propozycje rozwiązania karty pracy – oczywiście uczniowie mogą przedstawić inne odpowiedzi.

			
1	2	3	4
Bilbo Baggins	Ambroży Kleks	Łucja Pevensie	Staś Tarkowski
przylutna nora, pokaz fajerwerków, wielka bitwa	lusterka senne, kolorowe szkiełka, sen o szklankach	Biała Czarownica, dom bobrów, ptasie mleczko	burza piaskowa, lek na febrę, pora dżdżysta

¹ Fotos z filmu *Hobbit: niezwykła podróż*, 2012.

² Fotos z filmu *Akademia pana Kleksa*, 1983.

³ Fotos z filmu *Opowieści z Narnii. Lew, czarownica, star szafa*, 2005.

⁴ Fotos z filmu *W pustyni i w puszczy*, 2001.

Ponieważ to zadanie wymaga znajomości kilku lektur, warto polecić uczniom wcześniejsze przypomnienie wskazanych utworów. Można też przeprowadzić lekcję powtórzeniową, np. uczniowie podzieleni na grupy eksperckie (specjaliści od danej powieści) opracowują zestaw zadań (quizy) dla pozostałych grup.

2. Kolejne polecenie dotyczy wykorzystania przydawek w tekście zaproszenia. Uczniowie uzupełniają karty pracy (załączniki nr 3-6). Wersja 1. – uczniowie rozpoznają przydawki w zdaniach, wersja 2. i 3. - uzupełniają tekst odpowiednimi przydawkami, wersja 4. – redagują tekst zaproszenia i wyróżniają w nim przydawki.

Wersja 1.

Zapraszam szóstoklasistów do niezwykłego świata. Odwiedźcie ze mną tajemniczą Narnię, w której mieszka odważny Tumnus i przyjazne bobry.

Naszą przygodę rozpoczniemy we wnętrzu szafy, która w magiczny sposób przeniesie nas do innego świata. Gdy odnajdziemy przejście między starymi futrami, znajdziemy się w Narnii, która jest teraz szczęśliwą krainą. Można tam podziwiać wspaniałe kwiatowe łąki i gęste lasy. Wiosenny krajobraz cieszy oko każdego wędrowca i poszukiwacza przygód. Załóżcie więc wygodne buty i wyruszcie na spotkanie z czarami.

Czekam jutro rano w prawie pustym pokoju w domu Profesora.

Łucja Pevensie

Wersja 2.

Zapraszam szóstoklasistów na wyprawę do niezwykłej/ egzotycznej Afryki. Przemierzcie ze mną trasę, którą pokonałem kiedyś z ukochaną Nel.

Będziemy podróżować na grzbiecie wielbłądów, gdyż to niezwykle wytrzymałe/ wytrwale zwierzęta. Pokonamy rozległą pustynię i gęstą puszcę. Spędzimy kilka nocy w rozłożystym baobabie, a także odwiedzimy przyjaznego słonia, którego szczególnie polubiła Nel.

Czekam za tydzień w Port-Said.

Staś Tarkowski

Wersja 3.

Zapraszam szóstoklasistów na zwiedzanie *mojej* Akademii. Dajcie się ponieść wyobraźni i weźcie udział w *niepowtarzalnej* wyprawie do szkoły, który zaskakuje nie tylko uczniów.

Będziemy uczestniczyć w lekcji *kleksografii*, porozmawiamy ze szpakiem Mateuszem i pooglądamy *ciekawe* filmy z *sennych* lusterek. Zwiedzimy także *magiczną/ niezwykłą* kuchnię, w której przygotowujemy dania z *kolorowych* szkiełek. Wykorzystamy również pompkę *powiększającą* i płomyki *świec*.

Czekam w sobotni poranek na końcu ulicy Czekoladowej.

Ambroży Kleks

Polecenia zostały zróżnicowane ze względu na możliwości uczniów:

załącznik nr 3 – wskazywanie przydawek w zdaniach (polecenie przeznaczone dla uczniów, którzy dobrze posługują się pojęciami z wiedzy o języku),

załącznik nr 4, nr 5 – uzupełnianie tekstu zaproszenia odpowiednimi przydawkami (polecenie przeznaczone dla uczniów, którzy dobrze znają treść lektur obowiązkowych),

załącznik nr 6 – redagowanie tekstu zaproszenia i rozpoznawanie w nim przydawek (polecenie przeznaczone dla uczniów, którzy zarówno sprawnie tworzą wypowiedzi pisemne, jak i dobrze posługują się pojęciami z wiedzy o języku).

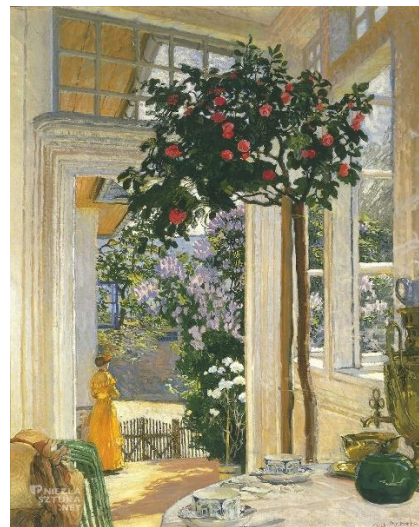
Zadania można wybrać, biorąc pod uwagę możliwości danego zespołu klasowego. Uczniowie mogą również losować zadania lub samodzielnie wybierać, którą wersję zadania chcą wykonać.

3. Następnie uczniowie opisują miejsca przedstawione na obrazach. Wskazują na charakterystyczne elementy krajobrazu oraz ich wielkość, kształt, kolor. Dzięki temu wprowadzają do swojego tekstu różnorodne przydawki.

5

Walery Eliaż-Radzikowski *Morskie Oko*

6

Józef Mehoffer *Słońce majowe*

7

Leon Wyczółkowski *Magnolie*

8

Jan Stanisławski *Topole nad wodą*

Karty pracy (załączniki nr 7-10) zostały przygotowane w dwóch wersjach:

wersja A – standardowa - uczniowie opisują obraz i wskazują w nim przydawki, dzięki którym opis dobrze oddaje wygląd poszczególnych miejsc,

⁵ Walery Eliaż-Radzikowski *Morskie Oko*, 1881, w zbiorach Muzeum Tatrzańskiego w Zakopanem.

⁶ Józef Mehoffer *Słońce majowe*, 1911, w zbiorach Muzeum Narodowego w Warszawie.

⁷ Leon Wyczółkowski *Magnolie*, 1905, w zbiorach Muzeum Narodowego w Krakowie.

⁸ Jan Stanisławski *Topole nad wodą*, 1900, w zbiorach Muzeum Narodowego w Krakowie.

wersja B – uproszczona - uczniowie opisują obraz z wykorzystaniem wymienionych określeń, które w zdaniach mogą pełnić funkcje przydawki.

Podsumowanie lekcji

Na zakończenie lekcji uczniowie rozwiązują zagadkę (załącznik nr 11). Ich zadaniem jest wskazanie zdań zawierających przydawki wyrażone wyłącznie rzeczownikami. Pierwsze litery tych zdań utworzą hasło. **To ćwiczenie pozwala na uporządkowanie wiedzy, ale dodatkowo ma też charakter zabawy, więc jest chętnie wykonywane przez uczniów.**

Bilbo okazał się miłośnikiem przygód.

Akademia mieściła się w dużym trzypiętrowym gmachu zbudowanym z kolorowych cegiełek.

Nel była odważną dziewczynką.

Rodzeństwo odwiedziło dom bobrów.

Adaś był narratorem powieści Akademii pana Kleksa.

Znakiem szczególnym hobbitów były wielkie stopy.

Wytrwałość Stasia pomogła dzieciom podczas podróży.

Otwarcie szafy było początkiem przygody.

Hasło: BRAWO!

Dodatkowo warto zaproponować uczniom zadania twórcze. **Zadania mogą być wykonane podczas kolejnej lekcji lub chętni uczniowie mogą je dopracować w domu.**

- Gdyby istniała kraina Przydawkowo, to jak by wyglądała? Wymyśl i opisz to miejsce.
- Opisz swój pokój. W tekście wykorzystaj po dwie przydawki wyrażone przymiotnikami, zaimkami, liczebnikami, rzeczownikami i wyrażeniami przyimkowymi.
- Opracuj plakat reklamujący jedną z lektur obowiązkowych. Na plakacie zapisz przydawki, które mają charakter oceniający (np. wspaniała książka).

Załącznik nr 1

Przydawka – część zdania, która jest określeniem rzeczownika.

Nazywa cechy lub określa przynależność.

Przydawka może być wyrażona:

- przymiotnikiem, np. niezwykłe miejsce, rozłożysta jabłoń, wysoki budynek,
- zaimkiem, np. mój ogród, nasze podwórko, tylu podróżników,
- liczebnikiem, np. pierwsze spotkanie, kilkoro gości, trzy grządki,
- rzeczownikiem, np. promienie słońca, serce lasu, płatki kwiatów,
- wyrażeniem przyimkowym, np. dach ze słomy, dom z drewna, kwiaty od przyjaciół.

Załącznik nr 2

Połącz przydawki z postaciami literackimi. Następnie dopisz rzeczowniki, które te przydawki mogłyby określać. Odwołaj się do treści lektur.

Bilbo Baggins		Ambroży Kleks
	<p>Przydawki:</p> <p>o szklankach</p> <p>ptasie</p> <p>piaskowa</p> <p>senne</p> <p>bobrów</p> <p>na febrę</p> <p>przytulna</p> <p>biała</p> <p>fajerwerków</p> <p>dżdżysta</p> <p>wielka</p> <p>kolorowe</p>	
<p>np.</p>		<p>np.</p>
<p>np. Biała Czarownica,</p>		<p>np.</p>
		
<p>Łucja Pevensie</p>		<p>Staś Tarkowski</p>

Załącznik nr 3

Podkreście przydawki w tekście zaproszenia.

ZAPROSZENIE

Zapraszam szóstoklasistów do niezwykłego świata. Odwiedźcie ze mną tajemniczą Narnię, w której mieszka odważny Tumnus i przyjazne bobry.

Naszą przygodę rozpoczniemy we wnętrzu szafy, która w magiczny sposób przeniesie nas do innego świata. Gdy odnajdziemy przejście między starymi futrami, znajdziemy się w Narnii, która jest teraz szczęśliwą krainą. Można tam podziwiać wspaniałe kwiatowe łąki i gęste lasy. Wiosenny krajobraz cieszy oko każdego wędrowca i poszukiwacza przygód. Załóżcie więc wygodne buty i wyruszcie na spotkanie z czarami.

Czekam jutro rano w prawie pustym pokoju w domu Profesora.

Łucja Pevensie

Załącznik nr 4

Uzupełnijcie tekst zaproszenia, wpisując przydawki. Pamiętajcie, aby zaproszenie było zgodne z treścią lektury.

ZAPROSZENIE

Zapraszam szóstoklasistów na wyprawę do Afryki.
Przemierzcie ze mną trasę, którą pokonałem kiedyś z Nel.

Będziemy podróżować na grzbiecie, gdyż to
niezwykłe zwierzęta. Pokonamy
..... pustynię i puszcę. Spędzimy
kilka nocy w baobabie, a także odwiedzimy
..... słonia, którego szczególnie polubiła Nel.

Czekam za tydzień w Port-Said.

Staś Tarkowski

Załącznik nr 5

Uzupełnijcie tekst zaproszenia, wpisując przydawki. Pamiętajcie, aby zaproszenie było zgodne z treścią lektury.

ZAPROSZENIE

Zapraszam szóstoklasistów na zwiedzanie
Akademii. Dajcie się ponieść wyobraźni i weźcie udział
w wyprawie do szkoły, który zaskakuje nie tylko
uczniów.

Będziemy uczestniczyć w lekcji, porozmawiamy
ze szpakiem Mateuszem i pooglądamy filmy
z lusterek. Zwiedzimy także kuchnię,
w której przygotowujemy dania z szkiełek. Wykorzystamy
również pompkę i płomyki

Czekam w sobotni poranek na końcu ulicy Czekoladowej.

Ambroży Kleks

Załącznik nr 6

W imieniu Bilba Bagginsa napiszcie tekst zaproszenia na wyprawę śladami bohatera lektury. W gotowym zaproszeniu podkreślcie przydawki.

ZAPROSZENIE

Zapraszam szóstoklasistów na

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Czekam

Bilbo Baggins

Załącznik nr 7 (wersja A)

Opisz miejsce przedstawione na obrazie. W swojej pracy podkreśl przydawki.

Walery Eliaż-Radzikowski *Morskie Oko*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Załącznik nr 7 (wersja B)

Opisz miejsce przedstawione na obrazie. W swojej pracy wykorzystaj następujące określenia, które w zdaniach będą pełnić funkcję przydawki: *błękitne, strzeliste, strome, groźne, ze śniegiem, gładka.*

Walery Eliaż-Radzikowski *Morskie Oko*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Załącznik nr 8 (wersja A)

Opisz miejsce przedstawione na obrazie. W swojej pracy podkreśl przydawki.

Leon Wyczółkowski *Magnolie*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Załącznik nr 8 (wersja B)

Opisz miejsce przedstawione na obrazie. W swojej pracy wykorzystaj następujące określenia, które w zdaniach będą pełnić funkcję przydawki: *rozłożysta, różowe, wiosenny, delikatne, kwiatów, słońca*.

Leon Wyczółkowski *Magnolie*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Załącznik nr 9 (wersja A)

Opisz miejsce przedstawione na obrazie. W swojej pracy podkreśl przydawki.

Józef Mehoffer *Słońce majowe*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Załącznik nr 9 (wersja B)

Opisz miejsce przedstawione na obrazie. W swojej pracy wykorzystaj następujące określenia, które w zdaniach będą pełnić funkcję przydawki: *rozświetlone, czerwone, kwiatów, z filiżankami, delikatne, białe*.

Józef Mehoffer *Słońce majowe*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

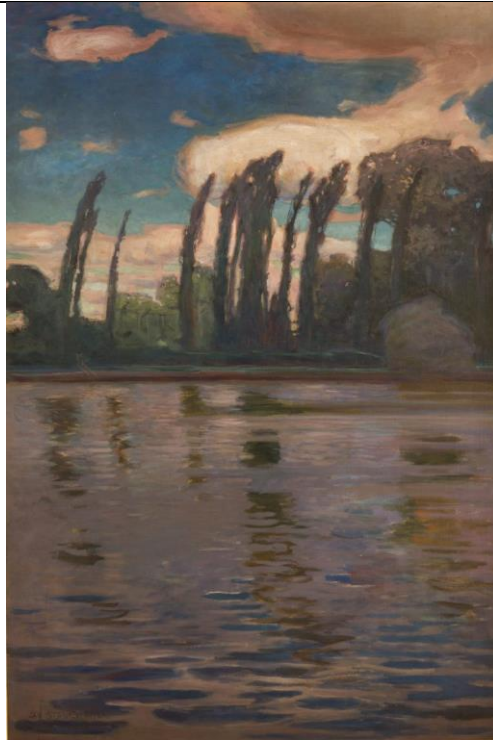
.....

.....

.....

Załącznik nr 10 (wersja A)

Opisz miejsce przedstawione na obrazie. W swojej pracy podkreśl przydawki.

Jan Stanisławski *Topole nad wodą*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

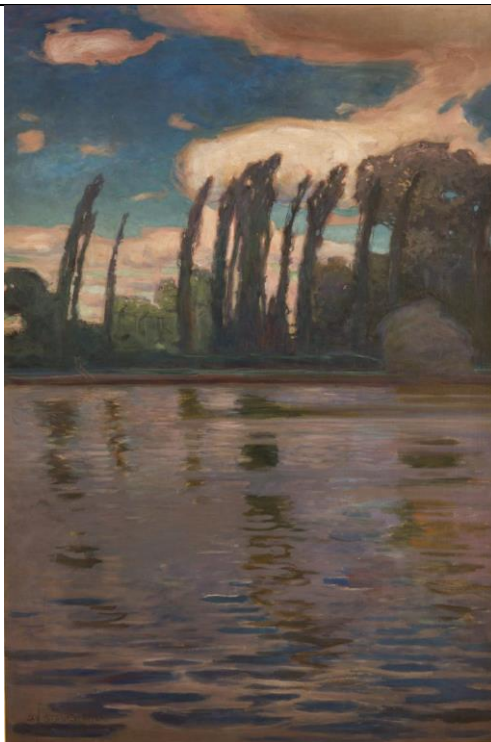
.....

.....

.....

Załącznik nr 10 (wersja B)

Opisz miejsce przedstawione na obrazie. W swojej pracy wykorzystaj następujące określenia, które w zdaniach będą pełnić funkcję przydawki: *mroczne, tajemnicze, smukłe, niepokojące, ciemne, z chmurami.*

Jan Stanisławski *Topole nad wodą*

Blank white space for writing the description of the painting.

Blank white space with horizontal dotted lines for writing the description of the painting.

Załącznik nr 11

Wskaż zdania zawierające przydawki wyrażone wyłącznie rzeczownikami. Pierwsze litery tych zdań utworzą hasło.

Bilbo okazał się miłośnikiem przygód.

Akademia mieściła się w dużym trzypiętrowym gmachu zbudowanym z kolorowych cegiełek.

Nel była odważną dziewczynką.

Rodzeństwo odwiedziło dom bobrów.

Adaś był narratorem powieści *Akademia pana Kleksa*.

Znakiem szczególnym hobbitów były wielkie stopy.

Wytrwałość Stasia pomogła dzieciom podczas podróży.

Otwarcie szafy było początkiem przygody.

HASŁO: